

Lifelong
Learning
Programme

**EUROPEAN CULTURAL LEARNING NETWORK
LEONARD DA VINCI
ECLN**

Grant agreement: 2012-3657 / 001-001

WP2-2C

**10.j. RESEARCH STUDY –
EXECUTIVE SUMMARY**

(Croatian)

PROVEDBENI SAŽETAK

EUROPSKA MREŽA KULTURNOG OBRAZOVANJA: MREŽA ZA OSOBE I ORGANIZACIJE KOJE RAZVIJAJU TALENT I OSTALE POTENCIJALE KROZ PROVOĐENJE STVARALAČKIH I UMJETNIČKIH AKTIVNOSTI ŠIROM EUROPE

Europska mreža kulturnog obrazovanja (ECLN) je ustanovljena radi istraživanja problema usmjerenog obrazovanja i osposobljavanja koji su relevantni za praktičare 'Kulturnog obrazovanja' te za organizacije koje ih zapošljavaju. Pod 'Kulturnim obrazovanjem' mislimo na čitav niz umjetničkih i kulturnih učenja koja prenose umjetnici i kreativne osobe, bilo samostalno kao 'freelancers' ili u okviru kulturnih organizacija. Kulturno obrazovanje (CL) uključuje čitav niz umjetničkih i kulturnih praksi o kojima podučavaju ili ih vode umjetnici i kreativne osobe u bilo kojoj društvenoj, obrazovnoj ili profesionalnoj situaciji. ECLN je osnovao Europski program cijeloživotnog učenja LEONARDO kako bi istraživao i provodio nove načine pružanja podrške osobama i organizacijama koje rade u sektoru kulturnog obrazovanja širom Europe. ECLN će nastojati podići profil i povezivost toga sektora kao i pružati podršku njegovim potrebama u usmjerenom obrazovanju i osposobljavanju (VET). Prva faza toga rada je ovo istraživanje, koje mapira Umjetnike-Freelancers i Kulturne organizacije i njihov praktičan rad te ostale subjekte u tome sektoru.

POZADINA:

Umjetnici i kreativni 'freelancers' (AFs) i Kulturne organizacije (COs) koje sudjeluju u ovom vrlo kvalitetnom istraživanju odabrani su iz nacionalnih mreža partnerskih organizacija. Istraživanje je provedeno između srpnja i rujna 2013. i vodili su ga ECLN partneri iz 11 zemalja: Association Prostor Plus (Hrvatska), Hope for Children (Cipar), VIA-UC (Danska) Kau Academy (Estonija), Dimitra (Grčka), Associazione Culturale Mulab (Italija), New Arts (Nizozemska), Fundacja Arteria (Poljska), MItra (Slovenija), CEPS (Španjolska), i Collage Arts (UK). Ti partneri su trebali odabrati uzorak koji je bio raznolik po starosnoj dobi, umjetničkim oblicima i spolu.

PROFIL:

AF uzorak se sastojao od 147 osobe približno jednake zastupljenosti spolova. Predstavnici CO su bili iz 41 organizacije, od kojih je većina bila ženskoga spola. Iako je uzorak bio malen u svakoj zemlji, COs su uključivali niz različitih modela pravnih osoba uključujući ne-vladine organizacije (NGOs), ustanove, udruženja, dobrotvorne/neprofitne organizacije, trgovačka društva, kooperative, centre i studije odnosno 'ostale'.

Čini se da je definitivno prisutno opadanje starosnog profila radne snage i u AFs i u COs u dobnoj skupini 36-45. Taj pad bi se mogao odnositi na aktualni uzorak radne snage ili bi

mogao značiti da radna snaga napušta taj sektor nakon 36 godina starosti. Taj sektor, kao cijelina, teži niskim primanjima uz slabu dugoročnu sigurnost i mladi su možda spremniji svoju energiju uložiti u nefinancijsko nagrađivanje i pomiriti se s rizicima toga sektora nego ljudi srednjih godina pa nadalje. Međutim, radna snaga lagano ponovo raste do 19% u dobnoj skupini 46-55 koja pokazuje da su osobe možda spremne sudjelovati u istraživanju ili prijeći u taj sektor kako bi započele svoju drugu karijeru u kojoj njih 8% ostaje na radu do 65 godina starosti, a 4% i nakon 65 godina starosti. Više je mladih iz dobne skupine 16-25 među random snagom na Cipru i u Sloveniji, a više starijih iz dobne skupine 56-65 među radnom snagom u Poljskoj.

VISOKO KVALIFICIRANI:

AFs posjeduju vrlo visoke kvalifikacije. 86% ih je sa sveučilišnom diplomom ili jednakovrijednom ispravom 6. stupnja prema European Qualifications Framework (EQF), a 39% sa poslijediplomskom kvalifikacijom, uključujući magisterije i doktorate. 14% AFs iskazuje svoj najviši stupanj kvalifikacije kao EQF stupanj 5 ili niži, a samo 4 od 147 AFs ima kvalifikacije niže od stupnja 3.

UMJETNICI, A NE NASTAVNICI:

U prosjeku, AFs ulažu 40% svoga radnog vremena u pružanje *podrške u kulturnom obrazovanju* i više od 60% svoga radnog vremena koriste za svoju *Umjetničku ili Stvaralačku praksu*. COs u svim zemljama pokazuju prosječni omjer od približno 3:7 vremena uloženog u vlastitu praksu u odnosu na vrijeme uloženo u pružanje *podrške u kulturnom obrazovanju*. To pokazuje da se Podrška u kulturnom obrazovanju u COs također pretežno pruža u kontekstu Umjetničke prakse. Na podršku u kulturnom obrazovanju u kontekstu AF i CO može se gledati kao na učenje *'utemeljeno na praksi'* odnosno *'umjetnički vođeno'* učenje.

UGOVORI O RADU I ULOGE:

147 AFs bilježi 163 vrsta radnoga statusa. Većina ih je 'freelancera', pri čemu je znatan broj zaposlenih i tek mala manjina nezaposlenih, polu-umirovljenih i umirovljenih. Vrste radnih mjesta uključuju ugovore o zapošljavanju na određeno i na neodređeno vrijeme, ugovore na puno i nepuno radno vrijeme, o volonterskom i o plaćenom radu te one o radnom odnosu i ugovore o djelu sa 'freelancerima'. Većina predstavnika kulturnih organizacija je zaposlena s punim radnim vremenom. 37% tih predstavnika je zaposleno, 22% ih volontira i 14% je 'freelancera'.

Osobe koje rade na tim radnim mjestima u sektoru obrazovanja iz kulture nadahnjuju, motiviraju, prepoznaju, njeguju i razvijaju talent polaznika angažirajući ih u Kreativnim i Umjetničkim aktivnostima.

TKO PLAĆA OBRAZOVANJE IZ KULTURE:

Prema izvješću 41 Cos, oni pomažu u obrazovanju iz kulture u 96 različitih kontekstova u 10 zemalja i u više od 14 oblika umjetnosti. Prosječni izvori financiranja za COs iznose 45% javni, 21% privatni, 22% zarade 12% 'ostali'. Troškovi nastave kulturnog obrazovanja podmiruju se iz doprinosa COs kroz neplaćeni ili volonterski rad, polaznika kulturnog obrazovanja i ostalih. COs osiguravaju do 42% pomoći u kulturnom obrazovanju u kontekstu neplaćenih u usporedbi s AFs koji osiguravaju malo manje, 40%. Korisnici podrške u kulturnom obrazovanju iz AFs doprinose 20% dok oni kojima podršku pružaju COs doprinose malo više, 26% te 'Ostali' financiraju 40% za AFs i 32% za COs. Izgleda da jasnu logiku za obavljanje neplaćenog rada slično dijele AFs i COs koji bi mogli istaknuti prioritete za razvijanje talenta ili kombinacije ciljeva društveno-umjetničkog obrazovanja koji se podržavaju i prenose nastavom usporedno sa gospodarskim ciljevima.

OBLICI UMJETNOSTI I TEKUĆA PRAKSA IZ POVIJESTI I OBRAZOVANJA IZ KULTURE :

U uzorku je vidljiv značajan trend koji pokazuje da se AFs angažiraju u 1-4 oblika umjetničkog izražavanja, većina prosječno u oko 2-3. To pokazuje svestranost AFs i njihovu angažiranost u multi-umjetničkom izražavanju. Dva najpopularnija oblika umjetničkog izražavanja AFs iz uzorka bila su Glazba s udjelom od 25% od svih utvrđenih umjetničkih oblika izražavanja te Likovna umjetnost sa 18%.

AFs imaju na rasporedu različite oblike umjetničkog izražavanja i rade s portfeljem prema vrsti konteksta kao i prema obliku umjetnosti. U praksi rade simultano kao Profesionalci, Specijalisti i Opći umjetnici u jednom ili u više oblika umjetničkog izražavanja. Pojmovne granice između te 3 vrste kontekstova ne spriječavaju AFs da slobodno priznaju da istodobno rade u više kontekstova iz više razloga. Čini se da se strogo postavljene razlike između praktičara iz socijalnih razloga ili iz raznode, tj. hobista, amatera i profesionalaca, ne primjenjuju na ovu skupinu koja sebe vidi sposobnom za lako kretanje između tih različitih vrsta lokacije kao dijela vlastite *tekuće prakse*. Svoju praksu primjenjuju za različite svrhe uključujući preuzimanje plaćenog posla, radi specijalizacije ili produbljivanja vlastitog znanja i iskustva te radi zabave, druženja i sviranja. To se dodatno potkrijepljuje povijesnim viđenjem putovanja AFs u kojem oni razvijaju repertoar od 3 – 10 oblika umjetničkog izražavanja i kontekstova obrazovanja iz kulture.

AFs rade povijesno i u pojedinačnom i skupnom kontekstu, ali skupni kontekstovi se smanjuju a pojedinačni rastu kako oni napreduju u svojoj karijeri u skladu s profesionalnim mogućnostima i aspiracijama. Povijesno i trenutačno prisutna je jednaka razina angažiranosti u kontekstovima zajednice i to je posebice zanimljivo za potencijalno Europsko udruženje.

Mogućnost za razvijanje vještina, znanja i iskustva koje se zahtijeva za *Profesionalni* kontekst tada jasno dolazi i iz kontekstova *Općih umjetnika* kao i *Specijalista*. To ima implikacije za kreatore politike i za ostale koji žele podržavati razvoj kreativnog talenta do poduzetnosti.

Na kulturno obrazovanje ne gleda se kao na zamjenu za formalno obrazovanje, budući da 86% AFs posjeduje sveučilišne diplome ili visoke kvalifikacije, već prije kao na ekologiju razvoja umjetničke prakse s njenim mrežama znanja, neformalnim sustavima, putovanjima i mogućnostima. Ta mješavina informalnih, neformalnih i formalnih obrazovnih aktivnosti koje se provode, dijele ili iskušavaju putem AFs i COs unutar 9 kontekstova kulturnog obrazovanja omogućuju umjetnicima s aspiracijama da svoje praktično izražavanje razvijaju organski i u više pravaca. Upravo stjecanjem iskustva sa tom ekologijom i preuzimanjem uloge o kojoj se neprestano pregovara unutar zajednice praktičnog izražavanja, novi umjetnik se u svojem praktičnom izražavanju tijekom vremena kreće kroz uloge *Općih umjetnika*, *Specijalista* i *Profesionalca* kao i kroz kontekstove *Pojedinca*, *Skupine* i *Zajednice* na organski i fleksibilan način. Sektor kulturnog obrazovanja može se smatrati i ekologijom i zajednicom praktičnog izražavanja koja potiče pojedince da se probijaju, učeći informalno, neformalno i formalno kako izgraditi svoje portfelje *oblika umjetničkog izražavanja, uloga i kontekstova*.

COs i AFs općenito služe različitim zajednicama unutar 9 kontekstova kulturnog obrazovanja. Misija organizacije i subjekti COs utječu na njihove prioritete, dok će AFs vjerojatno biti slobodniji u svojem odgovoru na mogućnosti, bilo plaćene ili druge.

OSNOVNI OBRAZOVNI PROGRAM ZA KULTURNO OBRAZOVANJE:

Kroz istraživanje je razvijen *Osnovni obrazovni program*, koga dijeli i ECLN, i to iz *Najvažnijih sposobnosti* koje AFs i COs smatraju bitnima za razvoj i osposobljavanje *Praktičara za pružanje podrške u kulturnom obrazovanju* za rad u 9 kontekstova kulturnog obrazovanja.

Taj ECLN *Osnovni obrazovni program* sastoji se od sposobnosti na području :

- A. *Stvaralačkih procesa*
- B. *Umjetničkih tehnika*
- C. *Komunikacije*
- D. *Timskog rada*
- E. *Podučavanja*
- F. *Osposobljavanja*

G. *Kulturnih kontekstova*

H. *Mentorstva*

I. *Samosvjesnosti*

Najmanje cijenjene sposobnosti za COs i za AFs bile su 'Iskoristivost za zapošljavanje', 'Samozapošljavanje' i 'Samoupravljanje' što potencijalno govori da je taj oblik obrazovnog iskustva usmjeren više na ljudski potencijal, a ne na korištenje umjetnosti samo kao sredstva za razvijanje gospodarske proizvodnje u pojedinaca.

SREDSTVA ZA KULTURNO OBRAZOVANJE:

Prvih 5 zabilježenih izvora sredstava korištenih u pružanju pomoći u kulturnom obrazovanju u svim zemljama jasno ističu važnost dodijeljenog prostora i važnost kontakata pri zapošljavanju u zajednici praktičnog izražavanja. Ujedno ističu položaj AFs i COs kao sadašnjih praktičara koji imaju 'žive' kontakte koji se mogu iskoristiti kao sredstvo za omogućavanje *Polaznicima kulturnog učenja* pristupa daljnjem obrazovanju i mogućnostima za razvijanje vlastite prakse.

OCJENJIVANJE:

U svim zemljama, 81% AFs koristi *samoocjenjivanje*, za 85% AFs rad ocjenjuju *polaznici kulturnog obrazovanja odnosno osobe kojima sami pomažu* te za 67% AFs rad ocjenjuju *drugi* dok 80% COs koristi *samoocjenjivanje*, za 93% COs rad ocjenjuju *Polaznici kulturnog obrazovanja* i za 73% COs rad ocjenjuju *drugi*.

POTENCIJALNE ULOGE ZA EUROPSKO UDRUŽENJE KULTURNOG OBRAZOVANJA:

'*Povezivanje*' i '*Osposobljavanje*' jasno su prednjačili kao potencijalne uloge za Europsko udruženje kulturnog obrazovanja i kod COs i kod AFs, a tada su COs prednost dali '*Istraživanju*', '*Lobiranju*', '*Monitoringu*' i '*Priznavanju*' za razliku od AF koji su prednost dali '*Lobiranju*', '*Priznavanju*', '*Istraživanju*' i '*Monitoringu*'.

ZAKLJUČAK:

Istraživački projekt ECLN osigurao je pregled vrlo raznolikog sektora koji ima 2 glavna sastavna dijela: prvi predstavljaju Umjetnici 'Freelanceri' koji svoje praktično izražavanje dijele kroz formalne, informalne i neformalne kontekstove i strategije; drugi predstavlja Kulturna organizacija koja pruža Kulturno obrazovanje različitim polaznicima iz različitih razloga.

Postoji vrlo raznoliki zbir ugovora o radu i organizacijskoj strukturi za ovu vrstu posla u skladu sa sudionicima u istraživanju, međutim, postoji i značajan konsenzus o sposobnostima i sredstvima potrebnima za obavljanje ovog posla kao i visoko kvalificirana radna snaga za njegovo obavljanje. Taj sektor djeluje već najmanje 30 godina, ali je fluidan, strukturno pod-financiran te niskoga financijskog prihoda s minimalnom sigurnošću za radnike. Unatoč konteksta u kojem taj sektor djeluje, on se može sam održavati koristeći dobru volju, kreativnost i poduzetnost radne snage svoje kreativne zajednice te javnih, privatnih i ostalih subjekata koji ga podržavaju. Taj rad se javno vrlo slabo priznaje i vrednuje kao ekologija kulturnog obrazovanja, a sastoji se od umrežene zajednice praktičnog rada u kojoj se stvaralačko i kulturno znanje prenosi od jednog do drugog kao sredstvo za razvijanje talenta i drugih ljudskih potencijala.